

Handläggare
Frida Samuelsson
Telefon: 08-50806120

Till
Bromma stadsdelsnämnd

Remiss om Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2023/352

Förvaltningens förslag till beslut

1. Bromma stadsdelsnämnd godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Bromma stadsdelsnämnd beslutar att justera ärendet omedelbart.

Sammanfattning

Utredningen om ett statligt huvudmannaskap bedömer att ett statligt huvudmannaskap är att föredra framför både nuvarande ordning och ett kommunalt huvudmannaskap. Utredningen beskriver att ett statligt huvudmannaskap skapar förutsättningar för ökad likvärdighet och rättssäkerhet i bedömningen av rätten till personlig assistans. Ett statligt huvudmannaskap skapar även bättre förutsättningar för arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärds kriminalitet. Ett statligt huvudmannaskap bör, med sin större ekonomi, även minska risken för att det uppstår situationer där ekonomiska överväganden påverkar en enskilds rätt till insatsen.

Utredningens bedömning är att ett statligt huvudmannaskap är ett första steg på vägen mot att skapa långsiktiga förutsättningar för den personliga assistansen. Det kommer att leda till ökad likvärdighet över landet och ökad stabilitet och legitimitet för insatsen och systemet.

Bromma stadsdelsförvaltning ställer sig positiva till utredningens förslag och instämmer i dess slutsatser om nyttan att förändra huvudmannaskapet för personlig assistans. Nackdelarna som nämns är få jämfört med de fördelar som det skulle leda till.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 23 september 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur insatsen personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service för vissa funktionshindrade och assistansersättning enligt

socialförsäkringsbalken kan organiseras i ett statligt huvudmannaskap. I uppdraget har ingått att analysera för- och nackdelar med ett förändrat huvudmannaskap för personlig assistans.

Idag är ansvaret för personlig assistans delat mellan kommunerna och Försäkringskassan. Om någon behöver hjälp med de grundläggande behoven som räknas upp i lagen mer än 20 timmar per vecka är Försäkringskassan ansvarig för att bedöma och betala ut assistansersättning. Personen använder sedan dessa pengar för att själv välja hur den personliga assistansen ska anordnas. Assistansen kan anordnas av en kommun eller någon annan som har tillstånd att bedriva verksamhet med assistans. Det är även möjligt att anställa sina egna assistenter. Understiger behovet 20 timmar i veckan är det kommunen som är ansvarig för stödinsatserna. Personen kan då ansöka om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Kommunen är betalningsansvarig för de 20 första timmarna per vecka för alla personer som är beviljade assistansersättning från Försäkringskassan. Kommunen är även skyldig att betala ut ekonomisk ersättning till utförare av personlig assistans för sjuklön eller vikarieanskaffning vid ordinarie personlig assistents sjukfrånvaro.

Utredningen är färdig och kommunstyrelsen har skickat ärendet på remiss till Stadsledningskontoret, Socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd samt Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd. Kommunstyrelsen har bett om yttrande från remissinstanserna senast 2023-04-11. Bromma stadsdelsnämnd har fått anstånd till 2023-04-28 för att kunna behandla ärendet vid Bromma stadsdelsnämnd 2023-04-27.

Ärendet

Utredningen om ett statligt huvudmannaskap bedömer att ett statligt huvudmannaskap är att föredra framför både nuvarande ordning och ett kommunalt huvudmannaskap. Utredningen beskriver att ett statligt huvudmannaskap skapar förutsättningar för ökad likvärdighet och rättssäkerhet i bedömningen av rätten till personlig assistans. Ett statligt huvudmannaskap skapar även bättre förutsättningar för arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärds kriminalitet. Eftersom staten är en större ekonomi har den även bättre förutsättningar att klara av situationer där behovet av eller kostnaderna för personlig assistans ökar mycket eller oväntat. Ett statligt huvudmannaskap bör därmed även minska risken för att det uppstår situationer där ekonomiska överväganden påverkar en enskilds rätt till insatsen.

Utredningen beskriver att det även finns nackdelar med ett statligt huvudmannaskap. Det handlar främst om att avståndet mellan assistansanvändarna och huvudmannen ökar och att olika huvudmän behöver samordna sig och sina insatser för att de enskilda ska få sina behov tillgodosedda.

Utredningens bedömning är att ett statligt huvudmannaskap är ett första steg på vägen mot att skapa långsiktiga förutsättningar för den personliga assistansen. Det kommer att leda till ökad likvärdighet över landet och ökad stabilitet och legitimitet för insatsen och systemet.

Insatsen personlig assistans organiseras i ett statligt huvudmannaskap

Utredningen föreslår att staten (genom Försäkringskassan) ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans. Statens ansvar ska även fortsättningsvis utgöras av assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. Det innebär att all personlig assistans i framtiden ska beslutas och finansieras av Försäkringskassan inom ramen för assistansersättningen.

Kommunen ska utföra personlig assistans om en enskild person behöver det

Utredningen föreslår att kommunerna ska fortsätta att utföra personlig assistans om den enskilde begär det. Detta eftersom det behöver finnas en yttersta garant för att den enskilde får den insats som hen har rätt till. Det kommunala utföransvaret regleras genom en ny bestämmelse i LSS.

Rätten till assistansersättning bestäms genom en individuell bedömning utifrån kvantitativa och kvalitativa aspekter

Utredningen föreslår att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans enligt LSS behålls i ett statligt huvudmannaskap. Det innebär att den undre gränsen för rätt till assistansersättning med i genomsnitt över 20 timmar i veckan tas bort. Försäkringskassan ska därmed pröva en enskilds rätt till assistansersättning utan någon undre gräns uttryckt i författning. Prövningen ska göras genom en individuell bedömning av den enskildes behov av stöd och service utifrån kvantitativa och kvalitativa aspekter. Med kvantitativa aspekter avses vilken tidsmässig omfattning en enskilds stödbehov har och med kvalitativa aspekter avses andra faktorer i den enskildes stödbehov. Syftet med förslaget är att göra det möjligt för Försäkringskassan att göra en helhetsbedömning utifrån en individs samlade behov av stöd och service. Utredningen bedömer också att kvalifikationen är det alternativ som bäst lever upp till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Utredningen bedömer att det är viktigt att regeringen kan välja mellan olika alternativ i den fortsatta beredningen. Det alternativa förslaget till kvalifikation innebär att rätten till assistansersättning ska bestämmas genom en sammanvägd bedömning av grundläggande och andra personliga behov med en fast tidsgräns. För att få rätt till assistansersättning ska den enskildes behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgå till i genomsnitt mer än 3 timmar i veckan samtidigt som hela stödbehovet ska uppgå till i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

Kommunerna ska inte längre medfinansiera assistansersättningen

Utredningen föreslår att kommunerna inte längre ska vara skyldiga att medfinansiera de första 20 timmarna per vecka av assistansersättningen.

Sjuklönekostnaderna ska ingå i schablonersättningen

Vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap föreslår utredningen att arbetsgivarna får ansvar för sjuklönekostnaderna för sina personliga assistenter. Detta regleras i ny bestämmelse i socialförsäkringsbalken och hanteras av staten inom ramen för schablonersättningen.

Definitionen av vad som avses med god kvalitet för personlig assistans förtydligas

Utredningen föreslår att arbetet med god kvalitet ska kompletteras med regler för att säkerställa den enskildes självbestämmande. Detta för att personlig assistans på ett mer ändamålsenligt vis ska svara upp mot målen för insatsen. Vad som avses med god kvalitet i fråga om självbestämmandet ska därför förtydligas i LSS. Förslaget syftar till att stärka den enskilde i uppgiften att följa upp att personlig assistans utförs med god kvalitet.

En kommun ska kunna anmäla till IVO om den får indikationer på att personlig assistans inte utförs med god kvalitet

Vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap kommer avståndet mellan huvudmannen och assistansanvändarna att öka. Utredningen bedömer därför att det finns skäl för att låta kommunerna ha en fortsatt roll i kontrollsystemet. Utredningen föreslår därför att kommunerna ska kunna anmäla till IVO om de får indikationer på att personlig assistans inte utförs med god kvalitet.

Kommunala beslut om personlig assistans som har vunnit laga kraft ska föras över till Försäkringskassan

Utredningen föreslår att det statliga huvudmannaskapet ska träda i kraft den 1 januari 2026 och att de kommunala besluten om personlig assistans från detta datum ska föras över löpande till Försäkringskassan.

Kommunerna ska anmäla sina lagkraftvunna beslut till Försäkringskassan, som ska besluta om rätt till assistansersättning med utgångspunkt i det kommunala beslutet. Försäkringskassan ska

inte pröva den enskildes rätt till assistansersättning i samband med överföringen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning socialtjänst och fritid. Rådet för funktionshinderfrågor har informerats om remissen vid sammanträde 2023-03-27 och att deras föreningar är egna remissinstanser gentemot Socialdepartementet.

Remissen till Stockholm stad kommer ursprungligen från Socialdepartementet - Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik. Föreningarna som rådets ledamöter representerar är också remissinstanser och får därmed möjlighet att lyfta sina synpunkter direkt till Socialdepartementet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till remissen och utredningens förslag. Fördelarna är fler och mer betydande än nackdelarna. Funktionshinderperspektivet är beaktat i utredningens förslag som syftar till att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för personer med funktionsnedsättning, samt bidrar till en ökad likställdhet i bedömningarna gällande rätten till personlig assistans.

Att sjuklönekostnaderna ska ingå i schablonersättningen till assistansbolagen är en positiv förändring vilket förvaltningen anser innebär en mer resurseffektiv användning av skattefinansier, då administrationen för att hantera sjuklönekostnader varit omfattande.

Förvaltningen ser positivt på att stärka den enskilde i uppgiften att följa upp att personliga assistansen utförs med god kvalitet, genom att förtydliga definitionen av vad som avses med god kvalitet för personlig assistans. Kommunerna ska fortsatt bidra som kontrollfunktion och ska rapportera till Försäkringskassan vid misstanke om att assistansen inte utförs med god kvalitet.

Utifrån ett barnrättsperspektiv gör utredningen bedömningen att förslaget inte får några särskilda konsekvenser för barn och unga. Huvudförslaget anseende kvalifikation tar dessutom större hänsyn till individen (barnets) individuella behov. Utredningen skriver att överföringen av kommunala ärenden till Försäkringskassan ska, som utgångspunkt, inte innebära någon ändring av barnets rätt.

Lisa Kinnari
Stadsdelsdirektör
Bromma stadsdelsförvaltning

Magnus Borgsten
Avdelningschef
Bromma stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss - Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lisa Kinnari, Stadsdelsdirektör	2023-04-12
Magnus Borgsten, Avdelningschef	2023-04-12